

Cezar Bolliac

Poezia populară

Tot poporul are caracterul său, gradul său de simțitate și felul său de gust în arte. Când va cineva să-și facă o idee despre caracterul și simțitatea unei nații, nu trebuie să o cerceteze în saloanele artistocraților săi, unde toate simțimentele sînt îngîinate și unde spulberează ideile vagabonde și bastarde ce ajung cosmopolite pe aripile luxului; trebuie să se coboare în fundul norodului, în matca nației; să vadă traiul săteanului, afecțiile lui, și în acest chip numai va putea zice că are o idee despre caracterul acelei nații.

Trăsura însă cea mai caracteristică care poate da o idee fizionomistului filozof ce voiește să studieze de departe o nație oarecare este poezia; poezia populară, a cărei melodie, ritm, cantilină, expresii și idei nu sînt nicidecum profanate de îngălarea imitației streinismurilor și de afectațiile inimilor obosite și roase prin atîtea deosebite role cu care au trebuit să se îmbrace spre a juca în astă comedie bizară pe care o numim *înalta soțietate*.

Eu dau acelui filozof o nuanță din poezia populară a nației noastre: O fiică rumîncă, ce își păzește vițeei în crîng, lucrează la umbră; iubitul său o vede și vine lîngă dînsa:

- Lele, gagă, ce faci, fa?

întreabă munteanul înamorat, cu aerul său imperial, și fiica înamorată răspunde:

- Cos la cămășuța ta,
Cu mătase viorea
Vinerea și miercurea.
Aș cosea și-n zi de Paște,
Și cînd Cristulețul naște.
Mă-i lua, nu mă-i lua,
Cămășuța-i tot a ta.
Dar d-aș ști că mă-i lăsa,
Singură m-aș spînzura
De marginea drumului,
De vîrful aninului!

Veniți, domnilor poeți! Veniți, toți cîți vă rușinați a lua să dezvoltăți o temă națională, ci căutați epigrafele dumneavoastră totdeauna aiurea și niciodată acasă. Veniți să vedem ce zice munteanca noastră în cîntecul său:

- Cos la cămășuța ta

Lucrez pentru tine; mă ocup de tine; îmi fac petrecerea îndeletnicindu-mă la un lucru al tău.

Cu mătase viorea

Vioreaua e floarea cea dintîi care ne vestește sosirea împărăției amorului; vioreaua e cea dintîi floare ce pune fata la ureche și flăcăul în pălărie; viorele mi-ai dat cînd te-ai prins pentru înțlia oară la horă lîngă mine; fața viorelei am ales-o și eu ca să o pui la cămășuța ta.

Vinerea și miercurea

Eu cos pentru tine și în ziua de sfînta Vineri cînd este rău de ochi, și în ziua de sfînta miercuri cînd este rău de urît; las' să-mi pierz și ochii pentru tine, las' să mă urască și toată lumea; mie îmi e destul dragostea ta.

Aș cosea și-n zi de Paște,
Și cînd Cristulețul naște

A-mi pierde ochii însă, a mă face urîcioasă părinților și lumii pentru tine, nu e destul. Mi-aș da și sufletul în muncile răilor; nu m-aș gândi nicidecum că mîhnesc pe sfîntulețul, numai ca să poci face o mulțumire a ta.

Mă-i lua, nu mă-i lua,
Cămășuta-i tot a ta

Și gîndești că toate aste jertfe le fac cu vreun gînd, cu vreo nădejde, voi să dobîndesc cu ele vreun drept a fi odată soția ta, - nu. Tu ești slobod ca aerul, poți face ce voiești... ceea ce te poate noroci... te poți însoți cu care vei voi... eu te voi binecuvînta și mă voi mulțumi numai știind că am făcut jertfe pentru tine.

Dar, d-aș ști că mă-i lăsa,
Singură m-aș spînzura

Dar, cu toate astea, dacă aș putea să prevăz că o să vie o zi în care să se stingă amorul tău pentru mine; dac-aș ști că o să sufer odată mîhnirea a te vedea în brațele alteia; dac-aș ști că fericirea ce simț acum în amorul tău o să se schimbe odată în iadul părăsirii tale, ca să nu apuc să întîmpin acel minut dureros, ca să nu apuc să gust din otrava aceluia pahar, - eu mi-aș face seama de vreme: m-aș omorî fără să mai gîndesc că nici un creștin nu o să-mi zică un *Dumnezeu s-o ierte*, fără să gîndesc că n-o să am parte de un mormînt pe care să poată plînge vreunul din aceia ce m-au iubit, ca să mă sfîrșesc cu ideea că tu mă mai iubești încă.

Pe marginea drumului,
De vîrful aninului

M-aș spînzura de laturea drumului celui mare, de vîrful aceluia înalt anin, ca să poată să mă vadă drumașii de departe și să aibă vreme a-și zice: poate că biata fată a iubit; poate că a fost nenorocită în dragostea sa!

Acestea zice, domnilor, iubeața munteancă, - codana cu ochii de șoim pe care n-am văzut-o niciodată încadrată în versurile dumneavoastră.

Ritmul acesta se vede a fi instinctiv, ca să zic așa, pentru poezia lirică, mai la toate limbile, și tot acesta se simte că slujește de normă în toate horele și cîntecele noastre naționale. Opt și șapte silabe - cînd una lungă și alta scurtă, cînd una scurtă și alta lungă; - de opt silabe, - cînd versurile sînt plane, care se zic și femeiești, nu știu pentru ce, și de șapte cînd sînt troncate, - bărbătești. Acestea sînt toate de șapte silabe; și, deși vreo două dintr-însele se par a fi de acelea ce se numesc sdruciolî, adecă cu tonul la prepenultimă, însă, luîndu-le bine seama, se văd că sînt toate troncate, mai vîrtos cînd sînt cîntate și țin toate această măsură: -v-v-v-

C.[ezar] B.[olliac]
"Vestitorul românesc", 1844, an VIII, nr. 8
(28 ianuarie)

(Cezar Bolliac, *Poezia populară*, în G. Ivașcu (ed.), *Din istoria teoriei și a criticii literare românești*, I, 1812-1866, EDP, București, 1967, pp. 327-330)